

Josep Jané Solà, president de la Societat Catalana d'Economia

Benvolguts amigues i amics, aquesta és la segona vegada que la Societat Catalana d'Economia fa un acte com el d'avui. Malauradament, fa tretze anys que també ens va deixar en Carles Camps Garcia, quan era president de la Societat Antoni Serra Ramoneda, avui entre nosaltres, i hi varen participar, amb el propi Antoni Serra, Josep Maria Muntaner, president de l'Institut Català de Finances, Josep Vilarasau, director general de La Caixa, Martí Parellada, director del Centre d'Estudis i Planificació, i Joan Hortalà, conseller d'indústria de la Generalitat de Catalunya. Tothom que mor es mereix un record. L'acte va tenir lloc el 13 de novembre del noranta-sis. En Carles Camps havia estat un dels pioners de la Societat Catalana d'Economia de la qual, en aquells moments, n'era el secretari. Es mereixia l'acte de record i encara es mereix que no l'hàgim oblidat. Tots tenim en el nostre cor un armari ple de gent que hem estimat, que hem conegut i que hem volgut. És també el cas d'en Pitu Marull, una persona tan extraordinària que des que ens va deixar, ahir va fer exactament cinc mesos, el fet ens colpeja profundament. I des de la seva Societat Catalana d'Economia uns quants amics, no res comparat amb els molts i molts i molts que tenia i té, pensarem dir-li adéu en un acte com el d'avui. I, naturalment, amb l'aquiescència de la seva esposa, l'entrançable Chita, i del seu fill, en Joan. Jo no donaré les gràcies als companys de taula, perquè han vingut amb total promptitud. Malgrat que tots ells són persones molt enfeinades i tenen unes agendes molt complicades, no se'ls ha hagut de demanar que fessin un esforç per venir, sinó que quan els vaig parlar d'aquesta convocatòria, immediatament em van respondre: "el dia que vulguis, quan vulguis". Això ho diu tot.

L'ordre en què actuarem o parlarem i els temes que tractarem seguiran les etapes en què hem anat coneixent en Josep Marull. Jo mateix, company durant la carrera; Fabià Estapé, com a professor seu que fou; Antoni Serra Ramoneda, com a col·lega en més d'una aventura d'investigació; Enric Masó, que el tingué com a col·laborador bàsic; i, finalment, el nostre alcalde, Joan Clos, com a coneixedor excepcional del gran gestor de l'Ajuntament de Barcelona que fou en Pitu Marull.

Entrant en el tema que em correspon a mi, us diré que vaig conèixer en Josep Marull justament el dia que fèiem cua en la fila per matricular-nos de primer curs a la facultat d'econòmiques l'octubre de 1956. Davant meu hi havia un noi, l'Albert Pujol i Soler, que ja era molt xerraire, i molt a prop hi havia en Josep Marull. Naturalment, ens ensumàvem els uns als altres. No

La Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans recorda amb un públic sobri i molt nombrós el seu amic i company Josep Marull Gou.

ens coneixíem però hi va haver dues o tres coses que van fer que en Pitu i jo ens caiguéssim bé ja des d'aquell moment. Una va ser la pregunta: "I tu d'on vens?" "De pagès, i tu?" "Jo també". Ell era de l'horta empordanesa, i jo era de bosc, dels boscos de l'Anoia, on fins als set anys vaig viure de manera més o menys feréstega. Després, va resultar que tots dos érem professors mercantils: "Què has estudiat?" "Professorat". I tots dos ens vèiem rebotats a econòmiques perquè, en certa manera, s'havia estrocat ser intendent mercantil en el seu cas i actuari d'assegurances en el meu, atès que les normes oficials acabaren amb aquelles branques finals dels estudis mercantils i, més o menys, ens van dir "heu d'anar a econòmiques". Això va fer, no obstant, que de les 40 i tantes assignatures de la carrera, en tinguéssim força de convalidades i, en concret, només n'haguéssim de fer 28. Que ja en són. Per aquest motiu, tots dos érem un pèl més grans que la resta de companys, no massa, un parell d'anys; però també connectàrem molt bé perquè va resultar que cap dels dos no havia pogut començar a estudiar sense haver après un ofici prèviament, tal com els nostres pares respectius ens van imposar. A mi, a casa meva, em van fer venedor. Em van dir: "Mira, posa't a estudiar, però abans has de tenir un ofici perquè no se sap mai". Ell, segons em va explicar ja aleshores, perquè el seu pare no el va deixar venir a Barcelona —el seu pare era sastre— fins

De dreta a esquerra: Enric Masó, expresident de Tabasa i exalcalde de Barcelona; Antoni Serra Ramoneda, catedràtic d'economia de l'empresa i exrector de la Universitat Autònoma de Barcelona, i vicepresident de l'Institut d'Estudis Catalans; Manuel Castellet, president de l'Institut d'Estudis Catalans; Joan Clos, alcalde de Barcelona; Fabià Estapé, catedràtic emèrit de política econòmica i exrector de la Universitat de Barcelona, i professor convidat de la Universitat Pompeu Fabra; Josep Jané Solà, president de la Societat Catalana d'Economia; Josep C. Vergés, secretari de la Societat Catalana d'Economia.

que no va aprendre l'ofici. El pare li digué, i em va quedar gravat: "Escolta, si hi ha una guerra, un sastre es queda a la rereguarda, però un economista se'n va a tirar trets". Totes aquestes coses van fer que ja des del primer dia tinguéssim una molt bona sintonia.

No vull dir que jo fos el seu únic amic, de cap manera: ell era amic de tothom i tothom l'apreciava molt. Però sí que s'establí aquest corrent de simpatia pels fets que acabo d'esmentar i, sobretot, perquè a més em va ajudar molt. En aquella època no hi havia beques, o no n'hi havia massa, i jo treballava. Ell vivia al col·legi major Sant Jordi al carrer Mestre Nicolau, encara hi és, i cada vespre jo hi anava a buscar els apunts que no tenia perquè no havia pogut anar a classe per raó de la feina. I diré que les 28 assignatures –ho he mirat, ja que no tinc tan bona memòria ni molt menys– en Pitu Marull les va passar brillantment: no va tenir cap suspens, només cinc aprovats i la resta amb nota. Molt bones notes, excel·lents i matrícules.

Érem la tercera promoció, fet pel qual aquesta promoció va ser batejada com promoció gamma, seguint l'alfabet grec. A la sala veig bastants companys d'aquella època. Fins al 1954 només hi havia una facultat

d'econòmiques i era a Madrid. Va ser aquell any quan es va iniciar la de Barcelona a causa d'una iniciativa de qui aleshores era Ministre d'Educació, Joaquín Ruiz Jiménez. En la promoció gamma només hi havia cinc noies, és a dir, com ara però a l'inrevés, i en total érem quaranta i tants. Però sobretot vàrem tenir la sort d'agafar un conjunt excepcional de professors: Joan Josep Perulles, Joan Josep Pintó, Joan Raventós i Carner, Jordi Nadal i Oller, Lluís Figa i Faura, Antoni Serra Ramoneda. D'Antoni Serra Ramoneda recordo perfectament que lluitava per fer un lloc per a l'economia d'empresa. I era natural, perquè els únics estudis que hi havia eren a Madrid i això de l'empresa, a Madrid els agafava molt lluny. Haig de dir, fins i tot, que el doctor Estapé al començament dels anys 60 em deia, "per què no fas política econòmica d'empresa?". En principi, a mi ja m'anava bé, però encara que posteriorment el professor Serra se'n va sortir i molt bé, en aquella època el tema de l'economia d'empresa anava molt lent i, per altra banda, el creixent interès per l'economia general em va decantar cap a la política econòmica. De pas, i atès que recordo molt bé els esforços que el professor Serra Ramoneda feia en aquells temps, i avui es troba enmig nostre, un cop més no vull deixar d'agrair-li públicament el fet d'haver incorporat els estudis d'economia d'empresa a les facultats espanyoles.

Tornant als anys d'estudis de la promoció gamma, en dret administratiu vàrem tenir persones com en Manuel Ballvé, que malauradament poc després va morir, Manuel Alonso García en dret laboral i Antonio Polo en dret mercantil. Del professor Polo recordaré sempre una anècdota entranyable. Nosaltres estàvem rellogats a la facultat de dret i els matins l'ocupaven els propietaris, que eren els estudiants de dret. Per aquest motiu, nosaltres començàvem a les tres de la tarda i Don Antonio Polo sortia a les dues de dret i començava a les tres a econòmiques i, naturalment, arribava tard, bastant tard. Durant tot el curs, quan arribava a tres quarts de quatre i molt poc després entrava el bidell (ja sabeu que en aquella època això era normal) per dir-li: "Doctor Polo, la hora", ell ens mirava seriosament i ens deia: "Ya que no somos puntuales al entrar, seámoslo al salir". I al cap de pocs minuts de classe marxàvem tots. Però ens ho passàvem molt bé amb ell i, a més a més, apreníem força. En el camp de les matemàtiques vàrem tenir uns professors extraordinaris: Enric Lines Escardó, José Lóbez Urquía, Rafael Velasco, un estadístic, Alfonso García Barbancho i, sobretot –no millor en rigor que els altres, però sí molt diferent en el seu tarannà–, el professor Sanvicens, un geni matemàtic que es va doblar d'arquitecte perquè, com ens va explicar la seva esposa, "s'havia de guanyar la vida". El fet d'ésser arquitecte contrastava molt amb la resta de matemàtics que ens van donar classe, perquè enfront de la pulcritud dels altres ell era un geni. Tant és així que explicaré dues

anècdotes d'en Pitu Marull que recordo com si fos ara. Una, el professor Sanvicens explicava matemàtiques i anava desenvolupant les fórmules simplement a l'aire de cara als alumnes (i escrivint de dreta a esquerra) perquè "ho veiéssim bé" i després deia "borremos", una cosa que feia amb la mà a l'aire imaginàriament, ja que no havia escrit res a la pissarra. Com que ens tornàvem bojos, en Pitu Marull es va armar de valor, ja sabeu com era, va anar a veure'l i li digué: "Escolti, vostè ha d'escriure a la pissarra, perquè sinó a l'aire a la segona línia ja no sabem què hi ha formulat". Això sí, escrivia a l'inrevés perquè ho veiéssim bé; com he dit, no ho feia d'esquerra a dreta sinó de dreta a esquerra. En Pitu va tornar i li vàrem demanar: "Què t'ha dit?" "Doncs que ens comprem el llibre. Que quan ell explica és natural que s'equivoqui, i que en els llibres no hi ha cap error perquè l'autor s'ho ha mirat i remirat i segur que està bé i, per tant, que no prenguem apunts, que comprem el llibre". Haig de dir que precisament el doctor Sanvicens no n'era l'autor, i ho puntualitzo perquè ningú no pensi malament. L'altra anècdota es va produir quan el propi Sanvicens un dia va dir: "Agafem unes coordenades en tres dimensions, ics, i grega i zeta, i, movent-se per davant de la pissarra, de tant en tant s'ajupia. A la primera i segona vegada vàrem pensar que n'hi passava alguna, que es trobava malament o bé que les cames li feien figa. En Pitu, ràpid ell, diu "No, el que passa és que no es vol donar un cop al cap amb l'eix de la zeta", ja que aquest era, naturalment, perpendicular a la pissarra. Tenia raó: es va passar tota la classe fent allò. No cal dir que, pel seu propi tarannà, a en Pitu en Sanvicens el fascinava, com el fascinava també una matèria com l'estructura econòmica, on va treure matrícula d'honor. Perquè en José Luis Sampedro l'havia transformat ja en la més social de les matèries que estudiàvem. Recordo perfectament com a la promoció ens va impactar una representació d'una obra d'en Sampedro, escrita l'any 1952, que va ser Premio Nacional de Teatro: Un sitio para vivir. Era la història d'una illa en el Pacífic, Isla Bonita. Es tractava d'una colònia britànica de les Antilles Orientals, plena d'ordre i treball aportats per economistes i tecnòcrates que volien ensenyar als aborígens a viure i ser feliços. Ho faig breu. En realitat, no quedaven possibilitats de viure-hi. Arriba un moment en què els aborígens s'hi oposen, no volen ser feliços a la força i, a la fi, llencen els tecnòcrates i els economistes al mar o, encara amb un final més feliç, arriben a incorporar-los a la seva forma tradicional de vida enmig dels cocos i dels peixos. Un sitio para vivir és una obra d'estructura econòmica que ens marcà evidentment, indeleblement, a tota la promoció.

Aquesta inquietud ens va portar a organitzar inusuals activitats fora de classes. Vam organitzar cicles de conferències, en una època en què això era bastant estrany. He trobat un programa del maig del 1959, organitzat per

XXè aniversari de la promoció gamma. Encerclat en groc, Josep Marull Gou.

Josep Marull Gou fa broma amb Marcel·li Costafreda i Josep Jané.

Josep Jané Solà, president de la Societat Catalana d'Economia.

Manuel Castellet, president de l'Institut d'Estudis Catalans.

la promoció, no per la facultat, on veig que donem les gràcies a aquesta per deixar-nos l'aula magna, amb conferenciants de la categoria de José Luis Sampedro, Joan Sardà Dexeus, Valentín Álvarez i José Castañeda.

La gamma fou una promoció en la qual tots vàrem tenir molta sort, ja que era molt inquieta i viva. Però, sobretot, vàrem tenir quatre mestres que ens van marcar per sempre més. D'una banda, en Jaume Vicens Vives, la mort sobtada del qual el 1960 ens va agafar a tots fent encara quart d'econòmiques. En Jaume Vicens Vives ens va fer veure –no cal dir-ho– la història a través dels fets econòmics, res a veure amb la història que havíem estudiat durant els anys quaranta i cinquanta. Un altre mestre autèntic fou Manolo Sacristán, que ens endinsà en la filosofia i la lògica matemàtica com ningú i ens obrí cap a camps doctrinals que conreava amb veritable mestria. I encara vàrem tenir dos mestres del nostre ram, dos economistes de veritat, perquè estàvem a quart i a cinqué i fins llavors d'economia i economistes pocs n'havíem tocat. Per primera vegada ens van arribar dos economistes autèntics: José Ramón Lasuén, amb Keynes sota el braç, i el vendaval Estapé, amb Schumpeter sota el braç i tots els economistes i la història de les doctrines econòmiques al cap.

Aquests mestres ens obriren una finestra d'aire fresc i pur en una universitat on l'atmosfera estava fortament viciada i contaminada i on era difícil de respirar. Creieu-me si dic que literalment fou un final de carrera d'infart. Fou així com després de fer el viatge de fi de carrera, aprofitant la Setmana Santa del 1961, cap a les planúries glaçades del centre d'Europa fins al mateix cor berlinès d'abans del mur, acabàrem tota la promoció gamma guardant una memòria inesborrable dels nostres anys d'estudis. I en ella en Pitu Marull ocupà sempre, sempre, un lloc principal. Estava dotat d'un intel·lecte superior, d'una facultat de treball extraordinària, d'un llenguatge clar i directe, no exempt, tots ho sabem, de moltes paraulotes, perquè mai no va renunciar als seus orígens camperols i empordanesos. I, a més, era d'una modèstia aclaparadora, enemic acèrrim dels afalagaments.

Finalment, no puc acabar sense explicar perquè la Societat Catalana d'Economia li ret aquest homenatge. Pot ser que calgui recordar, començant breument pel principi, que quaranta anys després de la seva fundació el 1907 i en plena època franquista, un grup d'estudiants de dret, Lluís Duran i Ventosa, Salvador Millet i Bel, Enric Jardí, Lluç Beltran, Anton Cañellas, Joan Raventós, etc., varen endegar la coneguda SCEJES (Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials). Fou una societat que no va poder fer massa coses, ja que, donades les circumstàncies dels anys 1947 i successius, no hi havia gaires alegries en aquells paratges. De tota manera, i per cert, l'any 1954 va donar un premi a Ramon Trias Fargas per uns estudis sobre la indústria de

Catalunya. Dit clarament: no es podien dir les coses obertament i això frenava moltes iniciatives.

Una vegada mort en Franco i amb els aires nous, un decret-llei de 1976 reconeixia plenament de nou l'Institut d'Estudis Catalans. Això va fer que el 1977 s'organitzés una comissió gestora per relançar l'activitat de la SCEJES, obrint-se per la banda de l'economia a tots els economistes de llengua catalana. Represa la secció d'economia de la SCEJES el febrer del 1978, se'n va independitzar el 1979, any en què es va publicar el primer anuari, el primer president de la qual va ser Josep Maria Muntaner i Pascual, un altre company de la promoció gamma. Juntament amb Muntaner, entre d'altres, al nucli inicial hi havia Carles Gasòliba, Francesc Homs, Mercè Sala, Joan Molina Vivas i el malaguanyat Carles Camps, que hem esmentat al principi. I allà hi havia, naturalment, en Pitu Marull, el número 7 dels nostres socis, refundant, per dir-ho d'alguna manera, la secció d'economia que, el 1986, presidida, com ja he dit, per Antoni Serra Ramoneda, es va transformar en una autònoma Societat Catalana d'Economia, que és com la coneixem des d'aleshores i a la qual avui pertanyen gairebé 300 socis. En un món en què no només érem, i som, els economistes els desorientats, en Pitu Marull sabia que teníem, i tenim, una responsabilitat social encara més gran que els altres. Una convicció que ell practicava, des d'arreu, i també des de la Societat Catalana d'Economia, unes tasques que ara fa quatre lustres ell va ajudar més que a refundar, a reprendre.

La seva pèrdua ens deixa un buit impossible d'omplir, i no és un tòpic. Perquè a més a més era tan cordial, optimista i rialler que el trobem i sempre el trobarem molt i molt a faltar. Donat a fer broma, us puc ensenyar una imatge on, en un sopar de germanor, intentava tallar-nos el coll, a en Marcel·lí Costafreda (un altre destacat membre de la promoció gamma desaparegut també prematurament) i a mi mateix, perquè estava emprenyat amb les bromes que li fèiem. Però és una imatge on, tal com també es veu en la foto corresponent al XX Aniversari de la Promoció, el podem veure exactament com era. Especial.

Enric Masó entrega a la vídua de Josep Marull Gou la primera mostra de prospecció del que serien els túnels de Vallvidrera, on va ser director financer en el seu primer treball per Barcelona.

En primera fila, la família de Josep Marull Gou acompanyada dels seus amics.